

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ДО ЗВУКОРЕЖИСУРИ МУЗИЧНИХ ВИХОВНИХ ЗАХОДІВ

Сулаєва Наталія Вікторівна

д. пед. наук, професор

Вовченко Сергій Володимирович

ст. викл. кафедри музики

Ремезова Наталія Миколаївна

ст. викл. кафедри музики

Полтавський національний педагогічний
університет імені В. Г. Короленка

Підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва в умовах посиленої уваги суспільства до медіатехнологій зазнає постійного оновлення. Зокрема, до змісту навчання студентів закладів вищої педагогічної освіти спеціальності Середня освіта (Музичне мистецтво) окрім утрадиційнених навчальних дисциплін «Основний музичний інструмент», «Практикум шкільного репертуару», «Історія української та зарубіжної музики», «Постановка голосу» чи «Хоровий клас» вводяться нові курси на кшталт «Звукорежисура мистецьких заходів», «Інформаціо-комунікаційні технології в освіті та мистецтві», «Інноваційні технології навчання мистецтву» тощо.

На думку вітчизняних науковців і практиків (Л. Гаврилової, І. Гайденко, І. Горбунової, Т. Рейзенкінд тощо) підготовка вчителя музичного мистецтва сучасної школи має відбуватися з урахуванням останніх досягнень у розвитку музично-комп'ютерних технологій. Окрема увага при цьому звертається на розширення палітри музично-педагогічної діяльності вчителів музичного мистецтва, оскільки включає нові складники, зокрема, звукорежисуру і звуковий синтез [4, с. 170].

Засвоєння студентами навчальної дисципліни «Звукорежисура мистецьких заходів», наприклад, не може здійснюватися без оволодіння ними сучасними методами аналізу якостей музичного звуку, тембрів та музичної композиції вокальних та інструментальних творів, акустичних характеристик співацького голосу тощо. Цей процес передбачає вільне володіння майбутніми фахівцями не лише теоретичними знаннями, але й практичними вміннями й навичками користуватися відповідним технічним обладнанням.

Перш за все, студенти мають ознайомитися з різними підходами до розуміння поняття «звукорежисура». З одного боку звукорежисуру вважають творчим забезпеченням запису на магнітну плівку звукового твору мистецтва [1, с. 449], а з іншого – звуковим забезпеченням концертів у закритих залах та відкритих майданчиках [5, с. 32]. Майбутньому вчителю музичного

мистецтва необхідними є навички і з «живого» озвучення шкільних дійств, і з питань записів виконання учнями вокальних та інструментальних творів. Та важливим є усвідомлення того, що від якості звукорежисерської роботи вчителя та від технічних засобів, якими користується при цьому педагог залежить сприймання учнями музичного мистецтва.

Для майбутньої роботи над звуком під час мистецьких заходів студентам надається можливість ознайомитися з різними його властивостями: звуковисотністю (яка залежить від частоти коливань); тембром (що залежить від форми звукової хвилі); гучністю (яка залежить від амплітуди звукової хвилі); тривалістю звуку тощо.

При розгляді питання щодо особливостей роботи зі звуком звертається увага на вміння працювати над якістю звучання голосу та музичних інструментів, які мають визначену висоту, а також з електронними звуками чи звуками ударних інструментів, які мають невизначену висоту. Наголошується, що якісний звук – це, перш за все, максимальне відображення реального звучання інструментів, співочих голосів без сторонніх шумів [5, с. 30].

У викладанні курсу «Звукорежисура мистецьких заходів» враховується і той факт, що важливу роль у художньому сприйнятті твору відіграє тембр голосу чи музичного інструменту. Саме збереження тембру звучання голосу виконавця музичного твору дає можливість йому бути впізнаваним. А темброва окраска музичних інструментів дає змогу розвинути в учнів тембровий слух на основі сформованих компетентностей розрізняти музичні інструменти за звучанням. Тому, актуальною для учителя музичного мистецтва залишається вимога збереження реального тембрового звучання і голосу, і музичного інструменту.

Не менш важливим у процесі підготовки майбутнього вчителя до звукорежисури шкільних мистецьких заходів є формування вміння враховувати гучність звуку та пов'язаною з нею динамікою (з її відтінками, що залежать від акустики приміщення, виконавської інтерпретації музичного твору, голосу чи інструменту, на якому він виконується). Студентам наголошується, що оптимальний вибір гучності звучання музики, якості відтворених динамічних відтінків та їх контрастність впливає не тільки на створення миттєвих емоційних та психологічних реакцій слухачів і глядачів, але й на цілісне сприйняття ними мистецького заходу.

Закономірно, що теоретичне підґрунтя не дає результату без реалізації його на практиці. Тому, надзвичайно важливим є не лише проведення лабораторних занять з використанням звукового обладнання, але й залучення майбутніх учителів до озвучування групових, потокових, факультетських і, на найвищому рівні, університетських мистецьких заходів. При цьому в навчальному закладі має бути відповідний вимогам звуковий акустичний комплект на кшталт активного звукопідсилювального комплексу, багатоканального мікшерного пульта, нетбуку, радіо та шнурових мікрофонів, стійок тощо. Цінним є й наявність у закладі вищої освіти обладнання для звукозапису, зокрема, доречною буде практична діяльність майбутніх учителів з пристроями для обробки звуків (запису і виведення на акустичну систему), перепідсилювачем, матричними процесорами тощо.

Організація теоретичної й практичної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до звукорежисури шкільних мистецьких заходів відбувається з урахуванням комплексу чинників, які впливають на якість їх проведення. До них належать, зокрема: підбір музичних творів для кожного виконавця чи колективу, який відповідав би їх можливостям; вибір якісної фонограми «мінус» чи інструментального акомпанементу «наживо»; визначення звучання шкільної зали; підбір відповідних тематиці заходу звукових спецефектів (як то, шуму дощу, завивання вітру, палахкотіння вогню тощо); підготовка учнів до виконання музичного твору в класі; акцентуація діяльності звукорежисера на підкресленні сильних та приховуванні слабких сторін виконання твору; формування навичок роботи на сцені (постава, міміка, жести); розстановка мікрофонів та звукопідсилювальної апаратури на сцені та в залі (чи відкритому майданчику); робота з учнем над виконанням твору з мікрофоном на стійці чи радіомікрофоном (в залежності від характеру твору, сили голосу, тембру виконавця тощо); урахування прагнень, уподобань, смаків учасників та глядачів мистецького дійства.

Отже, викладання навчальної дисципліни «Звукорежисура мистецьких заходів» значно збагачує змістовий компонент професійної підготовки студентів спеціальності «Середня освіта (Музичне мистецтво)», оскільки формує в майбутніх учителів музичного мистецтва компетентності, необхідні для організації та проведення мистецьких заходів у школі.

Література

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. І допов.) / уклад., і голов. Ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь : ВТФ «Перун». 2005. 1728 с.
2. Гаврілова Л. Г. Система формування професійної компетентності майбутніх учителів музики засобами мультимедійних технологій : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Київ, 2015. 656 с.
3. Прядко О. М. Акустичні особливості розвитку співацького голосу. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2010. №7 (9). С. 400-409.
4. Рибніков О. Педагогічні умови формування готовності майбутніх вчителів музики до використання цифрового електронного музичного інструментарію у професійній діяльності. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2012. № 6 (Ч. 2). С. 168 – 175.
5. Ужинський М. Ю. До визначення сутності професії звукорежисера в сучасному мистецтві. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку: Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету*. Випуск 19, 2013. Том I. С. 30-36.